

Handläggare
Inger Bogne
Telefon: 08-508 15450

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2016-12-15

Levande lokala centrum (Riktlinje för centrumutveckling)

Remiss från kommunstyrelsen, Dnr: 171-1104/2016

Förvaltningens förslag till beslut

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar följande:

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Denise Melin
Stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har tagit fram en rapport om levande lokala centrum och en riktlinje för centrumutveckling. Rapporten och riktlinjen kommer vara ett underlag och stöd i arbetet med den nya Översiktsplanen och de lokala utvecklingsprogrammen. Rapporten har fokuserat på att belysa förutsättningarna för *små lokala centrum*, *lokala stadsdelscentrum* och *centrum för flera stadsdelar*. Rapporten presenterar ett antal verktyg som kan användas i arbetsprocessen för att utveckla levande stadsdelscentrum. Riktlinjen för centrumutveckling har tagits fram för ge stadsdelsnämnderna och de kommunala bostadbolagen ett gemensamt förhållningssätt och ingång till utvecklingsarbetet. Förvaltningen anser att det är bra att staden tar ett samlat grepp när det gäller de lokala centrumen och deras möjligheter att utvecklas. Förvaltningen har inget att erinra mot riktlinjen för centrumutveckling som tagits fram och anser att den kan vara ett bra stöd i framtida utvecklingsarbete.

Bakgrund

I stadens budget för 2015 fick kommunstyrelsen i uppdrag att i samarbete med stadsdelsnämnderna arbeta fram en stadsövergripande strategi för levande lokala centrum. Stadsledningskontoret har därför genomfört en utredning som beskrivs i rapporten "Levande lokala centrum". Med rapporten som bakgrund har "Riktlinje för centrumutveckling" tagits fram. Stadsdelsnämnderna har representerats i en referensgrupp där även stadsbyggnadskontoret, Stockholm Business Region AB och AB Stockholms hem ingått. Rapporten och riktlinjerna har nu skickats ut på remiss till samtliga stadsdelsnämnder och flera fackförvaltningar. Remisstiden sträcker sig till 2017-01-16.

Ärendet

Rapporten levande lokala centrum

Rapporten kommer att utgöra ett underlag för stadens pågående arbete med en ny Översiktsplan. Rapporten har fokuserat på att belysa förutsättningarna för *små lokala centrum* (exempelvis Ängby torg och Gamla Enskede), *lokala stadsdelscentrum* (Hökarängen och Skarpnäck) samt *centrum för flera stadsdelar* (Högdalen och Fruängen).

Flera av dessa stadsdelscentrum, oavsett kategori, byggdes för flera decennier sedan och planerades ofta för en annan funktion och under andra förutsättningar. Sedan dess har konsumtionsmönster förändrats och nya krav ställs på de lokala stadsdelscentrumen. Förändringen pågår snabbt, vilket ställer än högre krav på centrumens förmåga att anpassa sig. Ett kontinuerligt utvecklingsarbete är nödvändigt för att skapa liv och levande centrum. För att göra detta är en tydlig arbetsprocess en viktig del av utvecklingsarbetet, oavsett centrumkategori.

Genom att följa ett antal generella steg kan en tydlig bild skapas av ett centrums nuläge, vad som ska uppnås samt vilka åtgärder som krävs för att nå dit. Rapporten presenterar ett antal verktyg som kan användas i arbetsprocessen för att utveckla levande stadsdelscentrum. Verktygen sorterar in under tre teman; *fysisk utformning och miljö, funktion och kommersiell bärkraft* samt *mångfald och social hållbarhet*. Till dessa teman har ett stort antal kvalitativa och kvantitativa kriterier kopplats vilka tillsammans ger en god nulägesbild av ett enskilt centrum.

Nulägesbilden belyser ett stadsdelscentrums individuella styrkor och svagheter, samt vilka möjligheter och hot som finns. Dessa aspekter föreslås i rapporten integreras i den fortsatta utvecklingsstrategin där en bedömning bör göras om centrumet går att utveckla, om det bör omlokaliseras eller till och med avvecklas och lämna plats för en annan funktion. I slutet på rapporten ges förslag på generella utvecklingsstrategier.

Utvecklingsstrategierna gäller för alla typer av stadsdelscentrum och kan användas som en övergripande verktygslåda. Strategierna kompletteras därefter med specifika målbilder och förslag för respektive centrumkategori som presenteras mer ingående.

Riktlinje för centrumutveckling

Utifrån rapporten *Levande lokala centrum* har en riktlinje för centrumutveckling tagits fram som ska ge stadsdelsnämnderna och de kommunala bostadbolagen ett gemensamt förhållningssätt och ingång till utvecklingsarbetet. Den ska ge stöd för stadsdelsnämndernas arbete med de lokala utvecklingsprogrammen. Riktlinjen presenterar ett antal verktyg eller strategier som kan användas i arbetsprocessen. Själva arbetsprocessen föreslås genomföras i fyra steg; *Nulägesanalys och status*, *Mål och vision*, *Åtgärder och genomförande* och *Uppföljning*.

Ett avsnitt belyser generella riktlinjer för alla centrumtyper. Olika aspekter tas upp såsom; tillgänglighet, orienterbarhet, täthet och trygghet.

Riktlinjen följer rapportens indelning i tre centrumkategorier.

Centrum för flera stadsdelar

För kategorin *centrum för flera stadsdelar* är den föreslagna målbilden ”Mycket för många”. Dessa centrum bör fungera som en större samlingsplats för handel, kommersiell service samt grundläggande samhällsfunktioner. För denna centrumkategori är det särskilt viktigt att staden arbetar med att;

- Ställa rätt krav i utvecklingsprocessen
- Förstärka handels- och serviceutbudet
- Utveckla den sociala arenan
- Stärka orienterbarheten inom centrumen
- Öka tryggheten i centrumen
- Arbeta med att skapa aktivitet och delaktighet
- Utnyttja den socioekonomiska och demografiska mångfalden

Lokala stadsdelscentrum

Kategorin *lokala stadsdelscentrum* har den föreslagna målbilden ”Vår lokala stadskärna”. Denna centrumkategori bör fungera som en samlingsplats som levandegör hela stadsdelen genom att skapa förutsättningar för sociala möten och som kan tillfredsställa både boende och besökares vardagsbehov. För denna centrumkategori är det särskilt viktigt att staden arbetar med att;

- Förtäta i och kring centrum och optimera verksamheters placering
- Utveckla och förstärk den sociala arenan
- Tillfredsställa de boendes behov av daglig basservice
- Utnyttja stadskvaliteter för att stärka orienterbarheten
- Planera utifrån en mänsklig skala
- Driva utvecklingsprocessen tillsammans med lokala aktörer och medborgare
- Ta tillvara på kraften i lokalsamhället

Små lokala centrum

De *små lokala centrumen* har målbilden ”Plats för vardagsliv”. De bör vara en väl gestaltad och naturlig mötesplats där det sociala mötet är överordnat platsens kommersiella funktion. Kompletterande utbud av både kommersiella verksamheter och service återfinns i större centrum. För denna centrumkategori är det särskilt viktigt att staden arbetar med att;

- Ta täten i utvecklingsprocessen
- Förstärka möjligheterna till sociala möten
- Tillgodose de boendes vardagsbehov
- Förstärka den offentliga miljön och skapa plats för möten
- Skapa identitet och delaktighet

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom stadsdelsdirektörens stab. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp 2016-12-08, i rådet för funktionshinderfrågor 2016-12-07 och i pensionärsrådet 2016-12-08.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Levande och attraktiva stadsdelscentrum är uppskattat av många. För äldre och personer med funktionsnedsättningar är det mycket betydelsefullt att det finns ett basutbud att tillgå på nära håll. Verkligheten är tuff för flera av de mindre lokala centrumen, där konkurrensen är hård från närliggande köpcentra. De kommunala bostadsbolagen har ett pågående utvecklingsarbete i t.ex. Kärrtorp, vilket säkert kan utvecklas enligt den framtagna riktlinjen. Ny

bebyggelse i centrumnära läge kan till viss del underlätta för butiker och annan service att överleva.

Förvaltningen anser att det är bra att staden tar ett samlat grepp när det gäller de lokala centrumen och deras möjligheter att utvecklas. Förvaltningen har inget att erinra mot riktlinjen för centrumutveckling som tagits fram och som ska ge stadsdelsnämnderna och de kommunala bostadbolagen ett gemensamt förhållningssätt och ingång till utvecklingsarbetet. Den ska t.ex. ge stöd för stadsdelsnämndernas arbete med de lokala utvecklingsprogrammen. I Skarpnäcks lokala utvecklingsprogram ingår inte att arbeta specifikt med centrumutveckling. Bagarmossen och Skarpnäcksfältet har lyfts fram som stadsdelar att arbeta särskilt med, främst ur ett förebyggande socialt perspektiv.

I och med att de program för nya bostäder i Hammarbyhöjden-Björkhagen och Bagarmossen-Skarpnäck, som tagits fram och beslutats, ska gå in i detaljplaneskedet borde de lokala centrumen och deras utvecklingsmöjligheter ses över i enlighet med framtagna rapport och riktlinje. Det är också i linje med en målbeskrivning i förslaget till ny Översiktsplan där det anges att ”Stockholm ska ha en mångfald av identitetsstarka stadsdelar med levande centrum/.../Med levande centrum, med tillgång till god vardagsservice, kan stadsdelarna utgöra en grund för ett samhälle med starkare social sammanhållning”. Stadsdelsförvaltningen har ingen möjlighet att leda ett sådant arbete, men samarbetar gärna med förvaltningar och bolag och bidrar med lokal kunskap.

Bilagor

1. Rapporten ”Levande lokala centrum”
2. ”Riktlinje för centrumutveckling”